ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Казюки Наталії Петрівни

«Структурні зміни у зайнятості населення Карпатського регіону та їх регулювання», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика

Актуальність теми дослідження

Серед основних трендів трансформації сфери зайнятості саме структурна перебудова є процесом, який має забезпечити ефективність використання людського потенціалу держави та сприяти посиленню ключових чинників економічного зростання. Крім того, негативні риси сучасної сфери зайнятості України додають нових чинників актуальності проблематиці дисертації Казюки Наталії Петрівни на фоні суспільної, політичної, економічної кризи. Йдеться про специфічний характер зрушень в галузевій структурі зайнятості, значні масштаби прихованого безробіття, зростання чисельності зайнятих в неформальному секторі економіки, порівняно низький рівень мобільності населення, масштабні тенденції внутрішньої міграції, обумовлені військовим конфліктом на Сході України, що визначає необхідність здійснення комплексного аналізу кількісно-якісних, професійно-кваліфікаційних та інших характеристик зайнятості населення з метою пошуку максимально точних регуляторних заходів. Заслуговує на підтримку позиція автора щодо концентрації уваги саме на регіональному рівні, оскільки стан, потреби і перспективи регіонів є специфічними, тобто їх систематизація і урахування мають забезпечити адресність та ефективність активних заходів впливу на сферу зайнятості.

Тема дисертаційної роботи Казюки Н.П. пов'язана з планами науково-дослідних робіт ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника", зокрема, з темою "Формування стратегії соціально-економічного розвитку регіону: людський вимір" (номер державної реєстрації 013У003548), в межах якої автором проводилось дослідження передумов формування

структурних змін зайнятості, факторів їх деструктивних зрушень та наслідків, і та на основі них запропоновано систему заходів щодо розробки механізму удосконалення регулювання структурних змін зайнятості населення регіону.

Сутність обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації

Обґрунтованість основних наукових положень дисертації, отриманих результатів, висновків та рекомендацій підтверджується коректним використанням адекватних предмету та об'єкту дослідження загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, а саме: узагальнення, абстракції та конкретизації, аналізу, синтезу, класифікації, деталізації, систематизації, порівняння, статистичного і економічного аналізу, багатомірного факторного аналізу.

Обґрунтованість висновків і пропозицій підтверджується їх базуванням на результатах аналізу фундаментальних і сучасних наукових праць відомих вітчизняних і зарубіжних вчених у сфері ринку праці, зайнятості, безробіття та соціально-трудових відносин. Це дозволило дисертанту отримати нові обґрунтовані наукові результати, які доведені до рівня методичних узагальнень і можуть бути використані при вирішенні практичних завдань.

Достовірність отриманих у дисертації результатів підтверджується опрацюванням значного обсягу статистичних даних, аналітичних матеріалів, апробацією основних положень та результатів дослідження на 7 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Наукова новизна, основні наукові положення, висновки та рекомендації

Дисертаційна робота Казюки Н.П. має традиційну структуру: складається зі вступу, трьох розділів основної частини, висновків, списку використаних джерел, додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, чітко та зрозуміло визначено мету і завдання дослідження, розкрито наукову новизну отриманих

результатів, наведено відомості щодо їх апробації, впровадження та практичного значення.

Об'єктом дослідження автором обрано процеси структурних змін у зайнятості населення та їх регулювання на прикладі Карпатського регіону, а предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні питання оцінювання і регулювання структурних змін у зайнятості населення регіону.

Відповідно до визначеної мети, об'єкту та предмету дослідження обґрунтовано і вирішено завдання дослідження, які мають наукову новизну і свідчать про достатній науковий рівень дисертаційної роботи.

У першому розділі «Теоретико-методичні основи дослідження структурних змін у зайнятості населення регіону» висвітлено сутність категорії зайнятості, визначено передумови та чинники структурних змін у зайнятості, здійснено систематизацію підходів до оцінювання структурних змін у зайнятості населення регіону, розглянуто вітчизняні та зарубіжні концепції про сучасні трансформації зайнятості населення та регулювання її структурних змін (с. 29, 47-52, 57-71).

Структурні зміни у зайнятості населення розглядаються в роботі як динамічний процес кількісно-якісних змін окремих складових зайнятості, співвідношень та балансу між ними. Дисертантом виокремлено та розкрито фактори, що зумовлюють структурні зміни у зайнятості населення: соціально-демографічні, законодавчо-правові, економічні, політичні, організаційно-управлінські, екологічні, інституціональні, психологічні, освітні, історичні, культурні.

Розроблено концептуальну модель регулювання структурних змін у зайнятості населення, особливостями якої є те, що вона передбачає регуляторні заходи на ринку праці, що розвивають положення концепції «флексік'юріті» (забезпечення гнучкої зайнятості та соціального захисту); характеризує дію множини факторів, які впливають на сучасний соціально-економічний та інноваційний розвиток економіки регіонів в Україні, зумовлюючи зміни у структурі зайнятості населення та необхідності підвищення ролі служб

зайнятості у збалансуванні попиту і пропозиції на регіональному ринку праці (с. 37-39). Систематизовано досвід зарубіжних країн щодо регулювання структурних зрушень у зайнятості населення та проаналізовано можливості його адаптації до умов розвитку регіональних ринків праці в Україні.

У другому розділі «Аналіз структурних змін у зайнятості населення Карпатського регіону» здійснено оцінку ключових тенденцій у трансформації зайнятості населення в областях Карпатського регіону та змін у її структурі, визначено головні детермінанти структурних змін у зайнятості населення регіону та удосконалено їх класифікацію.

Здійснено комплексну оцінку структурних змін у зайнятості населення Карпатського регіону за наступними параметрами: соціально-демографічними, організаційно-економічними та територіально-просторовими. Організаційно-економічні ознаки доповнені наступними класифікаційними параметрами: зайняті за формами зайнятості, секторами економіки та статусами зайнятості (с. 86-89). Обґрунтовано, що трансформація структури зайнятості населення Карпатського регіону відбувається, перш за все, відповідно до змін у структурі економіки регіону. Виявлено вплив євроінтеграційних тенденцій на ринок праці та зайнятість населення Карпатського регіону, описані ряд можливим очікуваних наслідків від підписання Україною угоди щодо поглиблення зони вільної торгівлі, розглянуто позитивні та негативні аспекти вступу до ЄС (с. 129-131).

У третьому розділі «Регулювання структурних змін у зайнятості населення Карпатського регіону» удосконалено механізм регулювання структурних змін у зайнятості населення Карпатського регіону на етапі євроінтеграції, визначено чинники та важелі забезпечення ефективної зайнятості населення в умовах її трансформацій, здійснено прогнозну оцінку структурних змін у зайнятості населення Карпатського регіону в умовах переходу до інноваційної економіки та на її основі обґрунтовано організаційно-економічні заходи підвищення зайнятості населення в регіоні.

Найбільш суттєві теоретико-методичні положення, які містять елементи

наукової новизни, полягають у наступному:

1) розроблено схему механізму регулювання структурних змін зайнятості населення Карпатського регіону України, яка являє собою комплекс взаємопов'язаних заходів впливу на трансформацію зайнятості, а також комплексну оцінку дії механізму та моніторингу регулювання структурних змін зайнятості населення (с. 143-144); удосконалено напрями державної регуляторної політики у сфері регулювання структури зайнятості населення, що ґрунтуються на застосуванні корпоративної культури як фактору взаємоузгодження інтересів (с. 167-169); зростання ролі соціального партнерства у формуванні та ефективному використанні трудового потенціалу (с. 162-164); використання важелів піднесення соціальної відповідальності бізнесу у сфері зайнятості як провідного чинника забезпечення стійкої соціальної динаміки (с. 165-166);

2) набули подальшого розвитку організаційно-економічні заходи щодо зростання зайнятості населення Карпатського регіону (с. 175-192) (впровадження інновацій у промисловість, модернізація сільськогосподарського комплексу, посилення розвитку екотуризму та рекреаційного комплексу, виготовлення екологічно чистої продукції), що базуються на побудові прогнозу та оцінці структурних змін, які дозволили узагальнити специфічні проблеми на ринку праці регіону (с. 134-138);

3) удосконалено концептуальні засади регулювання структурних змін зайнятості на основі розвитку концепції флексік'юріті (с. 17-18, 37-38) як стратегії зростання зайнятості населення, яка базується на використанні гнучких елементів ринку праці, які доповнені такими нестандартними формами зайнятості: як аутсорсинг, аутстафінг, краудстафінг, фріланс, телеробота, теледоступ; досліджено та систематизовано форми та види зайнятості населення (с. 19-23);

4) дістав подальшого розвитку понятійно-категоріальний апарат структури зайнятості населення, шляхом авторського трактування його змістового наповнення, а саме як сукупності груп, сегментів, систем, що

характеризуються певними ознаками, особливостями та відмінностями; показує розподіл зайнятого населення між галузями економіки, видами економічної діяльності, секторами та комплексами, який віддзеркалює рівень розвитку суспільного поділу праці та продуктивних сил в економічній системі. Набуло подальшого розвитку трактування понять «структурні зміни зайнятості населення» (с. 51-52), «інноваційна структура зайнятості» (с. 51), які відрізняються від відомих у науковій літературі зосередженням уваги на взаємодії структурологічних та функціональних зв'язків їх компонентів, що дає можливість розширити економіко-статистичний аналіз;

5) удосконалено науково-методичні положення щодо впливу євроінтеграційних процесів на зайнятість населення (с. 130): здійснено оцінку базових факторів, які впливають на структуру зайнятості населення Карпатського регіону у контексті перспективних можливостей вступу України до ЄС, зокрема: рівень заробітної плати в регіонах та підвищення соціальних стандартів загалом (с. 115-116), обсяги експорту та імпорту (с. 116-118); розроблено основні напрями удосконалення соціально-економічних індикаторів регіону внаслідок реалізації Угоди про асоціацію України з ЄС (с. 119); міграційний рух населення (с. 122-123), обсяг капітальних та прямих іноземних інвестицій (с. 125-126), виокремлено зовнішні та внутрішні чинники впливу на євроінтеграційні процеси; описано вимоги, які ставляться ЄС для України щодо умов вступу в об'єднання країн-учасниць; виявлено проблеми та ймовірні соціально-економічні наслідки євроінтеграції (с. 130), і, зокрема, зростання зайнятості населення в регіоні та інтенсифікація міграційних потоків (виїзд громадян за кордон);

6) удосконалено науково-методичний підхід щодо оцінки сучасних тенденцій структурних змін зайнятості населення Карпатського регіону на основі виявлення інноваційної компоненти у структурі зайнятості (с. 46-52); удосконалено класифікацію параметрів оцінки структурних змін зайнятості населення регіону (с. 43-45).

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження

Викладені у дисертації положення мають теоретичне та практичне значення, розвивають теоретичне підґрунтя сучасного бачення сутності та особливостей структурних змін зайнятості населення Карпатського регіону та реалізації механізму їх регулювання для забезпечення максимально можливої ефективності функціонування ринку праці регіону та країни, з урахуванням динаміки його розвитку та покращення соціальних, економічних, політичних, демографічних, освітніх та екологічних ефектів для українського суспільства.

Теоретичне значення мають такі результати дослідження: уточнені поняття "структура зайнятості населення" та "структурні зміни зайнятості", проведено узагальнення наукових підходів до класифікації її видів, систематизовано та оцінено фактори впливу на структуру зайнятості населення регіону.

Практичне значення мають результати кореляційно-регресійного аналізу коефіцієнтів структурних змін зайнятості населення, розраховані за попитом та пропозицією робочої сили в областях Карпатського регіону та розробка на цій основі прогнозів щодо їх майбутніх значень, методичні рекомендації до побудови та функціонування механізму регулювання структурних змін зайнятості.

Наукові розробки, висновки і рекомендації дисертації підтверджуються довідками про їх впровадження у діяльності Івано-Франківської обласної державної адміністрації (довідка № 965/01-19/05 від 30 жовтня 2015 р.), Івано-Франківського міського центру зайнятості (довідка № 3171-02/09-15 від 21 жовтня 2015 р.) та в начальному процесі ПВНЗ «Галицька академія» (довідка № 62 від 29 жовтня 2015 р.).

Повнота викладення наукових положень, рекомендацій і результатів дослідження в публікаціях

Основні положення, висновки та рекомендації, що отримані в ході дослідження та представлені в дисертації, достатньо повно висвітлено у 15

наукових працях, у тому числі 7 статтях у наукових фахових виданнях, одна з яких входить до міжнародних наукометричних баз даних. Автореферат дисертації за своїм змістом ідентичний основним положенням дисертації.

Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації

Наукові положення, висновки і рекомендації, представлені у авторефераті, належним чином розкриті та відповідають поданій на розгляд дисертаційній роботі, що дозволяє зробити висновок про ідентичність матеріалу дисертації та автореферату.

Зауваження до змісту дисертації, її окремих положень та оформлення

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи потрібно відзначити наявність у ній окремих дискусійних положень та зауважень, які потребують додаткової аргументації.

1. Автор пропонує вдалі трактування таких категорій як «структура зайнятості населення» та «структурні зміни зайнятості», але дещо обмежено представлено методологічний фундамент наведених визначень, який створено вітчизняними і зарубіжними дослідниками (с. 52).

2. В дисертації автор аналізує зарубіжний досвід формування структури зайнятості населення, проте недостатньо уваги приділено аналізу саме структурних пропорцій зайнятості в інших країнах світу, що відповідає завданням дослідження (с. 59-70).

3. В аналітичній частині роботи охарактеризована структура зайнятості Карпатського регіону за комплексом показників, але в аналізі не вистачає авторських оцінок щодо чинної структури зайнятості. Доцільно було б уточнити – якою, за авторським уявленням, має бути структура зайнятості населення в регіоні та якою її автор бачить в перспективі.

4. Дисертантом у роботі представлено схему механізму регулювання структурних змін зайнятості населення регіону (с. 144, рис. 3.2), проте не вказані чітко джерела забезпечення запропонованого автором механізму

регулювання структурних змін зайнятості населення окремо по областях Карпатського регіону: Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській та Чернівецькій, хоча автор справедливо наголошує на регіональній диференціації заходів.

5. Автор необґрунтовано залишає поза межами дослідження питання транскордонних переміщень населення прикордонного Карпатського регіону, хоча це одна з специфічних рис цієї території, яка обумовлює застосування інструментів регулювання, характерних для єврорегіону (с. 130, рис. 2.13).

6. Запропонована автором схема механізму регулювання структурних змін у зайнятості (рис. 3.2, с. 144) мала би стати підставою для конкретизації напрямів трансформації зайнятості та обґрунтування конкретних заходів, які мають для цього здійснюватись як на державному, так і на регіональному рівнях управління.

Вказані зауваження і дискусійні положення не впливають суттєво на загальну позитивну оцінку дисертації.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України

Дисертація Казюки Наталії Петрівни "Структурні зміни у зайнятості населення Карпатського регіону та їх регулювання" написана на актуальну тему, у науковому стилі, за обсягом і структурою відповідає вимогам. Викладений у дисертації матеріал характеризується достатнім теоретичним і практичним рівнем. Дисертація є завершеною науковою працею, в якій вирішено всі поставлені завдання, пов'язані з регулюванням структурних змін зайнятості населення Карпатського регіону, результати якого сприятимуть зайнятості та оптимізації її структури.

За змістом, обґрунтованістю, сутнісним наповненням положень наукової новизни та оформленням, дисертаційна робота свідчить про достатній кваліфікаційний рівень здобувача та якість проведеного дослідження, що відповідає вимогам, які висуваються до кандидатських дисертацій згідно пп. 9,

11, 12, 14 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника” МОН України № 567 від 24.07.2013р.

Отже, представлена дисертаційна робота “Структурні зміни у зайнятості населення Карпатського регіону та їх регулювання” відповідає вимогам, що висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор – Казюка Наталія Петрівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.07 - демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика.

Офіційний опонент:
доктор економічних наук, професор,
декан економічного факультету,
в.о. завідувача кафедри управління
персоналом і економіки праці
Донецького національного університету
Міністерства освіти і науки України Л.В.Шаульська

Підпис Шаульської Л.В. засвідчую:
вчений секретар ДонНУ О.Г.Важеніна

Міністерство освіти і науки України * Донецький національний університет * м.Вінниця * Ідентифікаційний код 02070803